

✓ کارنیل، بزرگترین شبکه موفقیت ایرانیان می باشد، که افرادی زیادی توانسته اند با آن به موفقیت برسند، فاطمه رتبه ۱۱ کنکور کارشناسی، محمد حسین رتبه ۶۸ کنکور کارشناسی، سپیده رتبه ۳ کنکور ارشد، مریم و همسرش راه اندازی تولیدی مانتو، امیر راه اندازی فروشگاه اینترنتی، کیوان پیوستن به تیم تراکتور سازی تبریز، میلاد پیوستن به تیم صبا، مهسا تحصیل در ایتالیا، و..... این موارد گوشه از افرادی بودند که با کارنیل به موفقیت رسیده اند،

شما هم می توانید موفقیت خود را با کارنیل شروع کنید. برای پیوستن به تیم کارنیلی های موفق روی

لینک زیر کلیک کنید.

www.karnil.com

WWW.KARNIL.COM

www.hooshesepid.com
www.hooshesepid.com

زبان مادری و ارتباط آن با یادگیری

۱

زهرا مرادپور

کارشناس مشکلات ویژه یادگیری

بهار ۱۳۹۵

زبان مادری

و

ارتباط آن با

یادگیری

" به نام چاشنی بخش زبانها "

زبان مادری و نقش آن در افزایش میزان یادگیری :

طبق تعریف روانشناسی " زبان مادری کودک آن زبانی است که مادر به هنگام حاملگی به آن زبان صحبت می کند چونکه در زمان حاملگی کودک به صدای مادر نزدیکی دارد و هجاها و حروف آن زبان را بیشتر دریافت می کند. " پس اگر بعد از تولد کودک، اقدام به صحبت کردن با او با زبانی دیگر کنید کودک خودتان را از یادگیری آسان محروم کرده اید. سازمان یونسکو ۲۱ فوریه به عنوان «روز جهانی زبان مادری» را پذیرفت و ۱۸۸ کشور عضو یونسکو از جمله جمهوری اسلامی ایران به آن رای داده و آنرا تأیید کردند. پس از آن برای اولین بار مراسم روز جهانی زبان مادری در فوریه سال ۲۰۰۰ در پاریس با حضور نمایندگان کشورهای مختلف جهان، زبان شناسان و دبیر کل سازمان یونسکو برگزار شد.

هرچه فرهنگ بالاتر و رفتارها پیچیده تر می شود فرهنگ مادری، موثرتر و مهم تر می شود. فرهنگ مادری یعنی تفکر و شناخت. اگر کسی نتواند به زبان مادری آموزش ببیند و به آن زبان، متن تولید کند، در پروسه شناخت، نقیصه ایجاد می شود. و اینجاست که اختلال هویت پیش می آید. فرد به وسیله شناخت، فضایی و خود را معرفی می کند. درست است که با زبان دوم می تواند گلیم خود را از آب بیرون بکشد اما در زبان دوم عمق وجود ندارد. زبان مادری بخش مهمی از هویت جوهری خویشتن خویش انسان است. هنر و فرهنگ، علم نیست که تجربی و دو دو تا چهارتا باشد، فرهنگ و هنر با هیجان ارتباط دارد. در این حوزه، زبان مادری حرف نخست را می زند. اینها باید با هم باشند تا به غنی سازی تفکر بینجامد. در فرهنگ و هنر، زبان مادری در صدر نشسته است. بسیاری از زبان شناسان می گویند؛ گوتته تنها بخشی از حافظ را فهمیده است و بخش بزرگی از آن مانده زیرا آن بخش، مال این خاک و این زبان است که زبان مادری گوتته نبوده است.

اگر زبان مادری از کسی دریغ شود، دچار چه رنج‌هایی می‌شود؟

کسی که به زبان مادری خود نمی‌تواند، بخواند و بنویسد، در واقع بخش بزرگی از انفعالات مغزی و ذهنی خود را به هیچ‌عنوان نمی‌تواند ارائه کند. وقتی می‌خواهیم در درون خودمان با خودمان مساله‌ای را حل کنیم یا هیجانات خود را ابراز کنیم، به زبان مادری نیاز داریم. وقتی زبان مادری را یاد نگرفته‌ایم، عمیق‌ترین فرآیند عاطفی و هیجانی خود را از دست می‌دهیم. انسان موجودی هیجانی است. اگر هیجان را از انسان بگیریم، دچار بیماری می‌شود. آموزش زبان دوم بدون آموزش زبان مادری، به مغز آسیب وارد می‌کند. زبان مادری با هیجانات اصیل ما سر و کار دارد یعنی آغازگر هیجان انسان است.

دکتر "حسن عشایری" عصب‌شناس مشهور کشورمان می‌گوید: "از نظر علم عصب‌شناسی، ثابت شده که آموزش زبان مادری، به آموزش زبان‌های دیگر، آسیب نمی‌رساند بلکه به تقویت آن می‌انجامد، آموزش زبان مادری، باعث غنی‌سازی زبان دوم هم می‌شود. باورهای درونی انسان با زبان مادری پردازش می‌شود، به بیان عمومی باید بگوییم که: زبان مادری بخش مهمی از هویت جوهری و خویشتن خویش انسان است."

دکتر حسن عشایری که پژوهش‌های دانشگاهی متعددی را در حوزه دو‌زبانگی انجام داده، ادامه می‌دهد که: "دو‌زبان‌ها اگر زبان اول خود را خوب یاد بگیرند، در پردازش اطلاعات هیجانی و حوزه دریافت معنایی به بقیه ارجحیت دارند. به زبان ساده، اینها بسیار خلاق‌تر از بقیه هستند. زبان مادری دیرتر از هر چیزی در انسان خاموش می‌شود. این یک مساله بنیادی در عصب‌شناسی است. زبان مادری تسهیلاتی در مفهوم‌سازی ایجاد می‌کند. ما دنیا را به وسیله زبان کشف می‌کنیم. مفهوم را در حافظه خود بازآفرینی می‌کنیم و آن را به وسیله زبان ارائه می‌کنیم. زبان اول فقط سخن گفتن نیست، هوش هیجانی و عاطفی انسان است. یک ترک‌زبان، حیدرآبادی شهریار را به گونه‌ای می‌فهمد که دیگران نمی‌توانند بفهمند."

از سوی دیگر طبق بررسی های "پیاژه" نظریه پرداز رشد ذهنی در کودکان سالم، زبان مادری اولین عامل تعیین کننده فرآیند یادگیری در دوره های بعدی می باشد آزمایشی که پیاژه برای نشان دادن آسیب های هنجاری و اجتماعی آموزش به زبان غیر مادری ترتیب داد بسیار حائز اهمیت است.

پیاژه با قرار دادن یک کودک ۵ ساله نرمال در جمع کودکان کر و لال دریافت که توان گفتار کودک سالم در عرض یک سال تا ۸۰٪ کاهش یافت! در آزمایشی دیگر یک کودک سالم در میان کودکانی که به زبانی دیگر تکلم می نمودند قرار داده شده، نتیجه همان بود! این کودک توان گفتاری خویش را کاملاً از دست داد! این ضایعه نه تنها در مورد توان گفتاری وی بلکه در مورد ماهیت اجتماعی و عقلانی کودک نیز ضایعاتی به بار آورد. به دنبال چنین مباحث و مسائلی سلوبین (۱۹۷۶) رسماً از طریق یونسکو اعلان نمود که علم روان - زبان شناختی به جهت تقویت ماهیت رشد و تکامل انسان ها باید بعنوان علمی رسمی پذیرفته و مورد اجرا گردد. در نظریه وی کودکان تا زمانی که آمادگی کامل را نیافته اند نباید از زبان مادری خویش دور شوند و آموزش به زبان غیر مادری برای کودکان زبانهای هنجاری و اجتماعی به بار خواهد آورد و نحوه آموزش را باید که فرهنگ محیط تعیین نماید و هر تصمیمی که در خارج از محیط کودک گرفته شود به زیان کودک و نهایتاً به زیان جامعه ای است که کودک در آن رشد می یابد و مجبور به زندگی کردن است.

اگر شما فرزندی دارید و مایل به آموزش زبانهایی غیر از زبان مادری به او هستید ابتدا و با

درصد بالایی از تسلط فرزندان بر زبان مادری اش مطمئن شوید.

"لو ویگوتسکی" (۱۸۹۶ - ۱۹۳۴) روانشناس روسی نیز بر این اعتقاد بود که بدون عنصر "زبان مادری"، ابزار درونی و فکری، هستی نخواهند یافت و کودکی که قادر به کنترل خود نباشد، در واقع هنوز به خود آگاهی و درونی شدن آموخته هایش نرسیده است به اعتقاد ویگوتسکی میزان دانسته های فرد و آگاهی او به میزان تأثیر او از سمبل ها و مفاهیمی

است که در زبان مادری خود آموخته است اینجاست که نقش زبان – به عنوان ابزار معرفت و آگاهی – کلیدی می شود.

از نظر عصب‌شناسی، زبان اول در مقایسه با زبان دوم یا زبان‌هایی که فرد بعداً در بزرگسالی می‌آموزد جایگاهی متفاوت را در قشر مغز اشغال می‌کند. در سکنه‌های ایسکمیک^۱ مغزی آسیب رایج‌تر آسیب وارد به ناحیه زبان دوم است و فرد معمولاً ابتدا توانایی‌های زبان دوم را از دست می‌دهد در حالی که هنوز قادر است به زبان نخست نیز صحبت کند.

« زبان مادری (زبان اول) بخشی از هویت شخصی، اجتماعی و فرهنگی شخصی است. »

تاثیر دیگر زبان اول این است که باعث بازتاب و یادگیری عملکرد و سخن گفتن در مورد الگوهای اجتماعی موفق می‌شود استاد "ژوان کارلوس گودنزی" می‌گوید: «زبان اساس هویت هر فرد را تشکیل می‌دهد و کودکانی که از ابتدا به جای زبان مادری یک زبان بیگانه را فرا می‌گیرند در آینده دچار بی‌هویتی می‌شوند.»

دکتر "محرم آقازاده" استاد محترم دانشگاه‌های تهران و علامه طباطبایی، که بیش از ۳۰ کتاب را تالیف و ترجمه نموده است می‌گوید: "نزدیک به شش میلیون دانش‌آموز دوره ابتدایی داریم که بخش عمده این‌ها به زبان دومی تحصیل می‌کنند. در این‌ها اختلالات بسیاری به وجود می‌آید. اولین اختلال، ضعف در دیکته است. زبان دومی‌ها غالباً در دیکته مشکل جدی دارند. دومین اختلال در درس علوم است. چون علوم در متن زندگی است دانش‌آموزان مسائل علوم را با قرائت قومی خود تفسیر می‌کنند. زبان دوم این قرائت قومی را نمی‌فهمد. ما در هیچ جای دنیا این قدر به ویرایش نیاز نداریم. این به‌خاطر عدم آموزش

سکنه مغزی ایسکمیک^۱:

این نوع سکنه مغزی، زمانی اتفاق می‌افتد که یک لخته خون یا چربی، موجب انسداد رگ و قطع جریان خون در مغز شود. انسداد شریان می‌تواند داخل یا اطراف مغز رخ دهد، همچنین لخته‌های خونی می‌توانند توسط جریان خون از دیگر نقاط بدن به مغز آورده شوند. علل این نوع سکنه عبارت‌اند از:
- رسوب چربی و ایجاد پلاک در شریان‌های گردنی و اختلالات قلبی که منجر به تشکیل لخته‌های خونی می‌گردد.
این علائم سکنه گذرا یا خفیف، حدود چند دقیقه تا چند ساعت طول کشیده و سپس به کلی از بین می‌رود ولی به خاطر داشته باشید که هرگز سکنه گذرا را نادیده نگیرید چرا که این سکنه، نشانگر در راه بودن یک سکنه مغزی شدیدتر است. پس سعی کنید دوره‌ی درمان سکنه گذرا را کامل کنید، حتی اگر نشانه‌های آن از بین رفته باشند.

زبان مادری است. اگر زبان مادری درست آموزش داده شود، تمایز زبانی صورت نمی‌گیرد و نویسندگان این‌ها را قاطی نمی‌کند و می‌تواند دستور زبان را تمایز دهد. باید زبان اصلی دقیق یاد داده شود تا زبان دوم نیز دقیق آموخته شود."

"هوارد گاردنر" صاحب نظریه هوشهای چندگانه در توضیح هوش زبانی - کلامی معتقد است که استفاده از زبان مادری خود مبین هوش بالای فرد است و هوش زبانی - کلامی توانایی کاربرد زبان مادری و یا سایر زبانها به صورت گفتاری یا نوشتاری است. این نوع هوش باعث میشود دانش آموزان اطلاعات را بهتر حفظ کنند. گوش کردن، صحبت کردن، نوشتن، قصه گویی، آموزش دادن، متقاعد کردن افراد، استفاده از شوخی و ... از مهارتهای دارندگان این نوع هوش است.

به عقیده ی نگارنده که خود سالهاست به عنوان درمانگر در مراکز مشکلات ویژه یادگیری با کودکان سر و کار دارد یکی از دلایل عمده ی مشکلات خواندن و دیکته در مقطع دبستان، عدم تکلم کودکان به زبان مادری است. کودکانی که به زبانی غیر از زبان مادری سخن گفتن را آغاز کرده اند در مقطع پیش دبستان و دبستان با مشکلات فراوانی در یادگیری مواجه می شوند. اهمیت آموزش زبان مادری در دوران پیش دبستانی سبب شده است که کنوانسیون ها و کنفرانس های بین المللی متعددی در این زمینه برگزار شود. مانند: کنوانسیون حقوق کودک در سال ۱۹۹۰، کنفرانس جهانی آموزش برای همه ۱۹۹۰ در جامتین و ۱۹۹۳ در دهلی نو. در دنیای کنونی مسئله زبان مادری از اولویتهای دولت هاست. رابطه ی میان آموزش دوران پیش دبستانی و آموزش زبان مادری بسیار تنگاتنگ و حائز اهمیت است. اطلاع رسانی به خانواده ها به ویژه به مادران می تواند زمینه سخن گفتن کودکان به زبان مادری را از بدو تولدشان به خوبی فراهم کند. فراموش نکنیم که کنار گذاشتن زبان مادری به لحاظ علمی آسیبی جبران ناپذیر به روند رشد شناختی و هوشی، عاطفی و کلامی کودک وارد می کند.

زهرا مرادپور-کارشناس مشکلات ویژه یادگیری

منابع:

1. Smits, J., J. Huisman, et al. (2008). Home language and education in the developing world, UNESCO.
<http://unesdoc.unesco.org/images/0017/001787/178702e.pdf>.
2. Ball, J. (2010). Enhancing learning of children from diverse language backgrounds: Mother tongue-based bilingual or multilingual education in the early years, UNESCO.
<http://unesdoc.unesco.org/images/0018/001869/186961e.pdf>.
3. Bender, P., N. Dutcher, et al. (2005). In Their Own Language... Education for All. Education Notes, World Bank.
[http://siteresources.worldbank.org/EDUCATION/Resources/Education Notes/EdNotes_Lang_of_Instruct.pdf](http://siteresources.worldbank.org/EDUCATION/Resources/Education%20Notes/EdNotes_Lang_of_Instruct.pdf).
4. Chuo, Kain Godfrey and Walter, Steve (2011). The Kom Experimental Mother Tongue Education Project Report for 2011.
5. UNICEF (2011). Action research on mother tongue-based bilingual education: Achieving quality, equitable education.
<http://www.vn.one.un.org>.
6. Jim Cummins, Bilingual Children's Mother Tongue: Why Is It Important for Education?
7. Carole Benson, The importance of mother tongue-based schooling for educational quality

۸- فصلنامه آموزش شماره ۴۵

۹- مصاحبه سایت سنت آنلاین با دکتر حسن عشایری عصب شناس

- همراهان عزیز بمنظور استفاده از مطالب بیشتر و دسترسی به محتوای کاربردی از وب سایت ما (هوش سپید دات کام) به آدرس زیر بازدید فرمایید :

www.hooshesepid.com

- با ثبت نام در www.hooshesepid.com از جدیدترین مطالب آموزشی و کاربردی در زمینه های مسائل و اختلالات ویژه یادگیری، هوش، حافظه، تمرکز، دقت و... برای رشد و تقویت کودکان خود بهره مند شوید. همچنین با عضویت در خبرنامه می توانید از مطالب جدیدی که بر روی وبسایت قرار می گیرد مطلع گردید.

- از ویدئوهای آموزشی و کاربردی هوش سپید دات کام با موضوعات اشاره شده فوق نیز در آپارات به آدرس : www.aparat.com/hooshesepid می توانید بازدید فرمائید.

در کانال تلگرام کارنیل هر روز انگیزه خود را شارژ کنید 😊

<https://telegram.me/karnil>

 @karnil